

מסורת הש"ס

א) יומא פה; ב) וברכות
 מה: ודף סב; ג) וברכות
 קיד; ד) רבה. רש"ל
 ה) ב"ק פו. ע"ש; ו) נ"ע
 חסד יבמות ג; ד"ה הבא
 על וכו'; ז) מכות לא.
 ב"ב פו. שבת לא; [תוספתא
 ב"ק פ"ט, ח] ודבור זה
 ש"ך לעיל במשנה ע"א;
 ט) ז"ל דהא, י) נ"ס סט;
 כ) נ"ס סו; ל) ז"ל
 אמתן.

תורה אור השלם

1. אם בפתחת יצא
 הגבב ויהיה ונתן אין לו
 דמים: אם וירדה השמש
 עליו דמים לו שלם
 ושלם אם אין לו ונקבר
 בגבורה:
 שמות כב א-ב

גליון הש"ס

ג' אמר רבא מסתברא.
 כעין זה כמדות קב ע"כ
 גיטין יג ע"כ: תוס'
 ד"ה לא. לא היו רוצים
 להחזיר. ע"י טורי אבן
 חגיגה בלכני שזה ד' י'
 ע"ה ד"ה נפש:

הגהות מהר"ב

רנשבורג

א) ג' אמר רבא מסתברא
 מלתא דרב. ג"כ ע"י מכות
 לז: חסד י"ה אצל ונרסם
 היה כאלו אמר רבה וכו'
 ומהמיתה על הגוף מהר"י
 פ"ק שלם צ"ח פ"ה ב"ש
 הדמיוס:

גב' מגמר. מכלה: למודו. מה שהורגל בצער ויין: **ה' שקט לנדיקים**
הייה להם והייה לעולם. שיש להם פנאי לעסוק בתורה ובמדות:
בתנ"י הנא במחשבתם. שאמרה תורה יהרג: **נידון על שם סופו.**
 דהא לא קטל ומקטיל משום דספוק להרוג בעל הדין כשיעמוד כנגדו

להליל ממונו: יש לו דמים חייב. אם
 אינו ראוי להיגר כגון אב על הבן
 דמיא לקמן דאין הבן רשאי להרוג את
 אביו הבא עליו במחשבת משום דרמתי
 האב על הבן ולא בא על עסקי נפשות
 ואי הוה קאי בריה לאפיה להליל
 ממונו אין בדעתו של אביו להורגו:
 וי"ל שלם החזית כשאר מו"ק: אין
 חייב. כגון שאר כל האדם שניתן
 רשות לבצע הדין להורגו פטור
 משלם דחיוז מיתה וחיוז משלומין
 כאין כאחד ואע"פ שניצל פטור מן
 התשלומין דק"ל (מכות דף לה.) חייבי
 מיתות שוגגין כגון שלא התרו בהן
 אין משלמין ממון שעם המיתה אע"פ
 שאין נהרגין: **גב' מאי טעמא**
דמחשבתם. שאמרה תורה אין לו דמים

כלומר הרי הוא לך כמי שאין לו דם
 ונשמה ומותר להורגו: **חוקה אין**
אדם מעמיד עצמו על ממונו.
 שרואה שאמר נטולו ושוקק הלך
 יודע הגנב הזה שבעל הדין עומד
 על ממונו להלילו ומימר אמר הגנב
 על אולינא לגביה קאי בפסא ואי קאי
 קטילנא ליה ואמרה לך מורה אין לו
 דמים ומלמדך מאחר שהוא בא
 להרגך השכם אתה להרוג: **הנא**
במחשבתם. חתר את הדין ממש:
פטור. מלהחזיר אע"פ שהם קיימין:
דמים קננה. דמי נפשו קנאל
 הואיל ונתחייב מיתה בלקיחתם:

מסתברא מילתא דרב. דפטור
 בצער בין עכשיו בין לאחר זמן
 דליתנהו ותשלומין מדרייה לא מניין
 לחיוזיה במקום מיתה: **אצל נטל**
לא. מסתברא בזה מילתא דרב דפטור
 בה דכיון דקיימין אין כל היכא דליתנהו
 דמרייהו נינהו ואין זה חייב בתשלומין
 דפקדון בעלמא נינהו גביה: **והאלהים**
 שצוה אמר רב דפטור ואפי' איתנהו
 וטעמא מהבא **ה' דהא** אם יש לו דמים
 כגון אב על הבן דמורה בזה רב דלא
 קנה וחייב להחזיר אחרי כן אמרינן
 דאפילו נאנסו מנייה משבאו לרשותו
 חייב להחזיר דמיא אלא לא אמרינן
 פקדון הוה גביה ואצדו לבעלים אלא

אמרינן ברשותו הן ואצדו לו הכא נמי לענין אין לו דמים אע"פ דליתנהו אמרינן לאו פקדון נינהו אלא ברשותו ובאחריות קיימי וכי
 גבו להו בי דינא מיניה יש כאן תשלומין עם חיוז מיתה כאלו גוזין משאר נכסים: **ולא היא.** מסקנא דמילתא דרבא הוה. ולא היא לא
 מסתברא טעמא דרב בזה דאע"פ דהיכא דיש לו דמים חייבין באחריותו לאו קנין הן לו להיות כשאר נכסיו דכי אוקמינהו רחמנא ברשותיה
 וחייב את הגולנין לשלם ה"מ לענין שלומי דלא מצי למימר ליה נאנסו דאשכחן בשומרינן דחייבין הכתוב לישבע אם לא שלם יד במלכת רעהו
 הא שלם אע"פ דטעין מת או נשבר דהיינו אונס חייב דנעשה עליה גזלן בשליחות יד: **אצל לענין מקנא.** לא קני אס קיימין הן אצלו
 והוא היה בא לעבדו ולומר דמים אני מחזיר לך לא קני ומהדר להו בעיניהו דכתי' (ויקרא ה) והשיב את הגוילה והאי דכי נאנסו מחזיר
 דמים ולא מצי אמר ליה נאנסו ומיפטר משום דלא גרע גזלן משולל דמשום דכל הנאה שלו אוקמינהו רחמנא ברשותו לשלומי אס נאנס
 דכל כמה דקיימא דברא בעינא הא נמי כל הנאה שלו ומיחייב לשלומי: **מועד לעולם.** אפילו שלא בכונה: **קשיא.** קשיא מתניתין למרואה
 אליבא דרב. ומי' תיובתא לא הוה דלאו בהדיא קתני לה נטל חייב ואיכא לשנוי בדוחקא דשני דמשום רישא נקט שבר והיינו דאיכא
 בין קושא לתיובתא: **מסיב רב ציני.** לרבא פריך דאמר נטל דליתנהו חייב: **הגונב כים נשכח.** שהגביהו וקנאו שהגביהו חייב
 להחזיר ואע"פ שהוילאו אח"כ לרה"ר ונתחייב בהולאו מיתה: שהרי נסחייב בגביה קודם שיבא לידי איסור שבת. ובשני חיוז מיתה
 הבא עליו לאחר מכן אינו נפטור מן התשלומין: **היה מגר ויואל.** שלא הגביהו ולא קנאו בתוך הדין אצל כשיצא לרה"ר קנאו בשנוי
 רשות שהוילאו מרשות הבעלים. וז"ל ידו למטה משלשה וקבלה צידו ידיו חשובה לו ככרעבה על ארעבה והרי הוא לו כחצרו ואע"פ
 שאין כאן הגביה והכי מוקים לה בכתובות ג' פטור. מתשלומין. אלא אע"פ שהכיס והמעות קיימין אמרינן דמי קננה ולא מפקין
 ליה מיניה ומיביתא דרבא דאמר נטל לא: **והלכתא.** הא דקתני פטור כגון דשדנהו בנהרא דליתנהו: **דכרי.** איליס: **אהדרינהו**
ניהליה. הגנבים: **ה"ר אין לו דמים אם זרחה וגו' אלא אם ברור לך הדבר כשמש שאין לו** שולם עמך הרגו וכו'. אין לו דמים
 וסמך ליה אם זרחה השמש ודרשין סמוכין אימתי מותר להורגו בזמן שהשמש זרחה עליו כלומר שברור לך שלהרגך בא אס תעמוד
 כנגדו אצל מספק אל תהרגו: **ותניא אידך אם זרחה השמש עליו דמים לו.** אימתי אסור להרגו בזמן שזרחה השמש עליו כלומר שברור
 הדבר לך כאור שהוא רחמני עליך ואפילו אתה עומד כנגדו להליל ממונו מידו לא יסורג ואס לאו שספקא הוא לך הרגה: קשיא אהדי:

בן סורר ומורה פרק שמיני סנהדרין עב.

מסתברא מילתיה דרב בששיבר. ואס תאמר מאי קמ"ל
 תנינא ושיבר את החזית פטור ויש לומר אי ממתני'
 ה"א שיבר בעודו במחשבת קמ"ל רב אפילו שיבר אחר כך:
אפילו נשף. תימה הא תנן במרובה (ב"ק דף קב:) אין הגונב אחר

הגנב משלם תשלומין ככל פירוש
 כדדרשין¹ וגונב מבית האיש ולא
 מבית הגנב ואמר רב בגמרא² לא
 שנו אלא לפני יאוש אצל לאחר יאוש
 קנאו גנב ראשון וגנב שני משלם
 תשלומין ככל לגנב ראשון אלא תאמר קודם
 יאוש לא קני ויש לומר דהתם בגנב
 מגנו חצירו וקרפיו דלאו בר קטלא
 הוא דבעי התראא אצל הכא במחשבת
 דמחמתו זו היא התראתו דלקמן:
לא קביינהו הואי ונפק מפומיה
 דרב. תימה הא מיחייב ללאת

ידי שמים כדאמר בפ' הפועלים (ב"מ
 דף סא. ב.) וס' גבי החוסס פרה וש
 בה³ (ואתנן) אסרה מורה אפילו בא
 על אמו ויש לומר דכאן⁴ לא היו רואים
 להחזיר אלא⁵ יתחייבו צדיקי אדם:
 כאן

על שם סופו יהיה בא במחשבת ושיבר את החזית אם יש לו דמים חייב אם
 אין לו דמים פטור: **גב' א** אמר רבא מאי טעמא דמחשבת: **חוקה אין אדם**
מעמיד עצמו על ממונו והאי מימר אמר אי אוילנא קאי לאפאי ולא שביק
לו ואי קאי לאפאי קטילנא ליה⁶ והתורה אמרה אם בא להורגך השכם
 להורגו אמר רב⁷ **הבא במחשבת ונטל כלים ויצא פטור מאי טעמא בדמים**
קננהו א⁸ **אמר רב**⁹ **הבא במחשבת ונטל כלים ויצא פטור מאי טעמא בדמים**
לא והאלהים אמר רב אפילו נטל דהא יש לו דמים ונאנסו חייב אלמא
ברשותיה קיימי הכא נמי ברשותיה קיימי ולא היא כי אוקמינא רחמנא
ברשותיה לענין אונסין אבל לענין מקנא ברשותיה דמרייהו קיימי מידי דהוה
אשואל תנן בא במחשבת ושיבר את החזית יש לו דמים חייב אין לו דמים
פטור מעמא דשיבר דכי אין לו דמים פטור הא נטל לא הוא הדין דאפילו
נטל נמי והא דקא תני שבר את החזית קמ"ל דכי יש לו דמים אע"פ
דשיבר נמי חייב פשיטא מו"ק הוא הא קמ"ל דאפילו שלא בכונה מאי
קמ"ל אדם מועד לעולם תנינא¹⁰ **אדם מועד לעולם בין בשוגג בין במזיד**
בין באונס¹¹ **בין ברצון קשיא מתיב רב ביבי בר אבבי**¹² **הגונב כים בשבת**
חייב שהרי נתחייב בגביה קודם שיבא לידי איסור שבת היה מגר ויוצא
פטור שהרי איסור גנבה ואיסור סקילה באין כאחד ויהלכתא דשדנהו
בנהרא רבא איגבנו ליה דיכרי במחשבתא אהדרינהו ניהליה ולא קבלינהו
אמר הואיל ונפק מפומיה דרב ת"ר אין לו דמים אם זרחה השמש עליו
וכי השמש עליו בלבד זרחה אלא אם ברור לך הדבר כשמש שאין לו
דמים לו וכי השמש עליו בלבד זרחה אלא אם ברור לך כשמש שיש לו
שולם עמך אל תהרגו ואם לאו הרגו קשיא סתמא אסתמא לא קשיא
כאן

אמרינן ברשותו הן ואצדו לו הכא נמי לענין אין לו דמים אע"פ דליתנהו אמרינן לאו פקדון נינהו אלא ברשותו ובאחריות קיימי וכי
 גבו להו בי דינא מיניה יש כאן תשלומין עם חיוז מיתה כאלו גוזין משאר נכסים: **ולא היא.** מסקנא דמילתא דרבא הוה. ולא היא לא
 מסתברא טעמא דרב בזה דאע"פ דהיכא דיש לו דמים חייבין באחריותו לאו קנין הן לו להיות כשאר נכסיו דכי אוקמינהו רחמנא ברשותיה
 וחייב את הגולנין לשלם ה"מ לענין שלומי דלא מצי למימר ליה נאנסו דאשכחן בשומרינן דחייבין הכתוב לישבע אם לא שלם יד במלכת רעהו
 הא שלם אע"פ דטעין מת או נשבר דהיינו אונס חייב דנעשה עליה גזלן בשליחות יד: **אצל לענין מקנא.** לא קני אס קיימין הן אצלו
 והוא היה בא לעבדו ולומר דמים אני מחזיר לך לא קני ומהדר להו בעיניהו דכתי' (ויקרא ה) והשיב את הגוילה והאי דכי נאנסו מחזיר
 דמים ולא מצי אמר ליה נאנסו ומיפטר משום דלא גרע גזלן משולל דמשום דכל הנאה שלו אוקמינהו רחמנא ברשותו לשלומי אס נאנס
 דכל כמה דקיימא דברא בעינא הא נמי כל הנאה שלו ומיחייב לשלומי: **מועד לעולם.** אפילו שלא בכונה: **קשיא.** קשיא מתניתין למרואה
 אליבא דרב. ומי' תיובתא לא הוה דלאו בהדיא קתני לה נטל חייב ואיכא לשנוי בדוחקא דשני דמשום רישא נקט שבר והיינו דאיכא
 בין קושא לתיובתא: **מסיב רב ציני.** לרבא פריך דאמר נטל דליתנהו חייב: **הגונב כים נשכח.** שהגביהו וקנאו שהגביהו חייב
 להחזיר ואע"פ שהוילאו אח"כ לרה"ר ונתחייב בהולאו מיתה: שהרי נסחייב בגביה קודם שיבא לידי איסור שבת. ובשני חיוז מיתה
 הבא עליו לאחר מכן אינו נפטור מן התשלומין: **היה מגר ויואל.** שלא הגביהו ולא קנאו בתוך הדין אצל כשיצא לרה"ר קנאו בשנוי
 רשות שהוילאו מרשות הבעלים. וז"ל ידו למטה משלשה וקבלה צידו ידיו חשובה לו ככרעבה על ארעבה והרי הוא לו כחצרו ואע"פ
 שאין כאן הגביה והכי מוקים לה בכתובות ג' פטור. מתשלומין. אלא אע"פ שהכיס והמעות קיימין אמרינן דמי קננה ולא מפקין
 ליה מיניה ומיביתא דרבא דאמר נטל לא: **והלכתא.** הא דקתני פטור כגון דשדנהו בנהרא דליתנהו: **דכרי.** איליס: **אהדרינהו**
ניהליה. הגנבים: **ה"ר אין לו דמים אם זרחה וגו' אלא אם ברור לך הדבר כשמש שאין לו** שולם עמך הרגו וכו'. אין לו דמים
 וסמך ליה אם זרחה השמש ודרשין סמוכין אימתי מותר להורגו בזמן שהשמש זרחה עליו כלומר שברור לך שלהרגך בא אס תעמוד
 כנגדו אצל מספק אל תהרגו: **ותניא אידך אם זרחה השמש עליו דמים לו.** אימתי אסור להרגו בזמן שזרחה השמש עליו כלומר שברור
 הדבר לך כאור שהוא רחמני עליך ואפילו אתה עומד כנגדו להליל ממונו מידו לא יסורג ואס לאו שספקא הוא לך הרגה: קשיא אהדי:

עין משפט
נר מצוה

ל' א מ"י פ"ט מהל'
 גביה הלכה ט סמג
 לאין קב טושי"ע ח"מ סי'
 תכה סקי"א ב"ה:
 ל' ב מ"י שם הלכה יג:
 ק' ב מ"י שם הלכה ט:
 לו ד מ"י שם הלכה יג

בגמרא משנה:
 ל' ה מ"י פ"א מהל' חובל
 הלכה יא ופ"י הלכה א
 סמג עשין ע"י טושי"ע ח"מ
 סי' שעת סקי"א וסי' תכה

סקי"ג:
 ל' ו ד מ"י פ"ג מהל'
 גביה הלכה ז

[טושי"ע ח"מ סי' שאל]:
 ל' ח מ"י פ"ט מהל'
 גביה הלכה ז בהשגת
 ראב"ד גמ"מ [והלין] סמג
 לאין קב טושי"ע ח"מ סי'
 תכה סקי"א ב"ה:

מוסף רש"י

חזקה אין אדם מעמיד
 עצמו. מהליל את ממונו
 מיד גנב. והאי גנב דלמי
 במחשבת מידע ידע דקאי
 בעל הדין באפיה ואדעתא
 דהכי אתא. דמימר אמר כי
 קאי לאפאי קטילנא ליה,
 ואין זה ספק נפשות אלא
 ודאי נפשות והמורה אמרה
 לו כאן אחרי שאל להורגך
 השכם להורגו (ויקרא פה)
 וזה להרגך בא שהרי יודע
 הוא שאין אדם מעמיד
 עצמו ויודע שטענין ממונו
 בפניו ושוקק, לפיכך על
 מנת כן בא שטען עימדו בעל
 הממונו כנגדו היכנו (שמות
 כב א ובער"ו ברכות נח).
 בדמים קננהו. דהנא
 במחשבת בר מיתה הוא,
 דכתיב אס במחשבת ימלא
 הגנב וגו' (ב"ק פיד).
 הגונב כים בשבת.
 הגביהו ברשות הבעלים
 (מכות ז).
 והוילאו לרה"ר (מכות ז).
 חייב. בתשלומין
 ואע"פ שמזון נכסו (שבת
 א). דליכא למימר קס ליה
 דכרעה מיניה, דליכא הכא
 שמי רשעות בידו (רשב"ם
 ב"ב פה). שכבר נתחייב
 בגביה. נשעה שהגביה
 הכיס בדין הבעלים (שבת
 א). דהגבה קונה בכל
 מקום וקמה ליה ברשותיה
 אף להסחייב כחוסין
 (מכות ז). וזה מגר
 ויוצא. שלא קנא שהגבהה
 (שבת א). שלא הגביה
 ברשות הבעלים ולא קנאו
 אלא בהולאו מרשות
 הבעלים (מכות ז).
 פטור. מתשלומין. שהרי
 איסור שבת סי'. ובכתובות
 פריך אי דאפקיה לרה"ר
 איסור גביה ליכא. דהרי'
 לאו מקום קיימה הוה, ומוקין
 לה מצדי רה"ר, אי נמי
 שז"ר ידו למטה מג'
 וקבלה (שבת א).